

Universitätsbibliothek Wuppertal

Aeli Donati qvod fertvr commentvm Terenti

Donatus, Aelius

Lipsiae, 1905

Prologus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1583](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1583)

metis eiusdemque cum fratre deliberatio per errorem de eicienda Phanio (*sc. 1*), Getae uerba de fallendis senibus (*sc. 2*), Antiphonis oratio apud semet ipsum de amore tractantis, Getae rursus cum senibus callida (*sc. 3*) et mox cum Antiphone de eadem causa simplex disputatio (*sc. 4*), 5 senum inter se colloquium de expulsionem mulieris (*sc. 5*) et ad extremum uerba Chremetis agnoscentis nutricem ac per eandem filiam suam cum Antiphone coniunctam (*V sc. 1*).

5 in quinto actu per Demiphonis errorem Phormio accipit argentum dotis nomine (*sc. 2*) et conuenitur Nausistrata, ut exire domo compellat Phanium (*sc. 3*). nuntiat Antiphoni et Phormioni per Getam, Phanium a patre agnitam permissamque, ut uxor habeatur (*sc. 4—7*). quae cum ita nupta sit, exposcitur argentum a Phormione per rixam senum (*sc. 8*), a quibus ille oppressus rem omnem aperit 15 Nausistratae. ad quod primum irata ut in tali re uxor mox lenitur in fine fabulae et tutissimum a patris iracundia praestat Phaedriam (*sc. 9*).

PROLOGVS.

1 1 POSTQVAM POETA VETVS POETAM NON POTEST HOC initium ad destructionem personae aduersarii sumitur con- 20 iunctum cum insinuatione personae Terentianae. 2 POSTQVAM POETA VETVS P. N. P. nota 'postquam' apud ueteres

1 eiusdem *CD* | per — eicienda] tum cum *R* || 3 se ipsum *R* || 4 callide (*om. et*) *CO* | et — Antiphone] ***** (*in mg.* consumpte erant littere ob uetustatem *m. I*) *R* || 6 senum] demum *V* | senum ***** secum loquitur **** nutricem *R* | et *om. O* || 9 <et> phormio *R* || 10 accepit *O*, (*ante corr.*) *R* | argumentum *R* | et conuenitur] inuenitur *CO* || 11 <de> domo *V* | nuntiat — Phanium] per getham antiphoni et phormioni nuntiat (Phanium *om.*) post 13 habeatur *V*, *om. CO* || 12 <per> a patre *V* || 13 cognitam *codd.*, *corr. Steph.* | uxor <uxor> ut habeatur *C* | quae cum ita] ita ut *RCO* || 15 oppressis *C* || 16 Nausistrata eque primum *R* | re <fit> *O* || 18 phedria *R* || 19 POETAM — POTEST *om. R* || 20 a destructione *R* || 22 P. N. P. *om. R*

non praeterito modo sed etiam praesenti tempori adiungi, ut (*Verg. Ecl. I 30*) 'postquam nos Amaryllis habet, Galatea reliquit'. quamquam sunt qui 'postquam' pro 'quoniam' accipi uelint. 3 POSTQVAM POETA V. P. N. P. 'poeta uetus' qui iam diu est, non qui iam diu fuit. 5 ergo ut uinum uetus, non <ut> uetus annus.

4 POSTQVAM POETA VETVS POETAM iucunda repetitio, ut (*Verg. Aen. XII 139*) 'diua deam' et (*Aen. I 684*) 'notos pueri puer i. u.' 5 POSTQVAM POETA VETVS POETAM NON POTEST ἀντιθέτον primum per σύλληψιν 10 primam, ita ut extrinsecus 'nouum' audire poetam oporteat.

2 2 1 RETRAHERE A STUDIO sic loquitur, quasi rem scaenicam magis laedere uoluerit Luscius quam Terentium.

2 TRANSDERE 'transdere' ueteres sonantius, quod nos lenius 'tradere', ut 'translatum' nos, <illi> 'tralatum' e 15 contrariio. 3 ET TRANSDERE HOMINEM comice et uenuste inseruit 'hominem', ut (*Verg. Aen. V 259 et 262*) 'leuius huic hamis c. a. t. d. h. u. d. et t. i. a.'

3 3 1 MALEDICTIS DETERRERE sensus hic est: ipse se aduersarius, inquit, fatetur uictum, qui a rebus exclusus 20 ad uerba delapsus est. 2 MALEDICTIS DETERRERE deest 'eum', ut (*Verg. Aen. I 72-73*) 'quarum quae forma pulcherrima D., <c. i.>'.

1 tempori O, schol. Rice., -re RC, om. V || 3 sint O, (ante corr.) R | <simpliciter> pro O, ed. pr. || 4 uelut C, uolunt R | POSTQVAM — N. P. om. R || 5 poeta uetus om. COV | quia iam C | non quia iam CO || 6 <dicitur> non O | ut add. Steph. | annus añs C, annis OV, ennius R || 7 POSTQVAM om. RO || 8 et] ut RO || 9 notus puero CO || 10 ἀντιθέτον R, anthiteton O, (in mg. ἀντιθέτον) V, **** C | primum om. CO | σύλληψιν R, syllepsim (in mg. σύλληψιν) V, **** CO || 11 audiri R || 13 <tan>quam C || 14 transdere tradere R, tradere (-r& C) traducere CO, transdere V | quod] quam RCO || 15 lenius <enuntiamus (-auere dett.)> V, om. CO | transdere V, traducere C, om. O | illi add. e schol. Bemb. | tralatum schol. Bemb., tranlatum V, transl- RC, tractum O || 16 ET] ut C | traducere CO | uetuste V || 18 <ter> huic codd. | d. 2. — a.] decus serat R, d. e. decus serat a V, d. e. (om. O) <maledictis (deterre add. O) parat> decus fuerat CO || 19 DETERRERE — inquit om. CO || 20 fateatur C | qui a] quia RCO || 21 deest] est C

- 4 4 1 QVI ITA DICTITAT impudentiam ostendit per frequentatuum uerbum. 2 QVAS ANTEHAC FECIT FABVLAS et hic lentum accusatorem facit, qui praeterita ingerat et de quibus iam sit iudicatum in melius.
- 5 5 1 TENVI ESSE ORATIONE ET SCRIPTVRA LEVI imperitum inducit criminatorem, qui hoc obiciat, quod proprium debet esse comici stili. 2 Reuera autem hoc deterior a Menandro Terentius iudicabatur, quod minus sublimi oratione uteretur; quod ipsum nunc purgat dicens in tragoedia altiora posse transire.
- 6 6 1 QVIA NVMQVAM INSANVM SCRIPSIT ADVLESCENTEM ideo uidemur leues tenuesque, inquit, quia in comoedia prodigia facta <non> sunt nec tragoedias concitauimus. 2 Et †callide errori reprehendentis, sed etiam imperite scribere ostendit Luscium Lanuuinum. 3 SCRIPSIT legitur et 'fecit'. 4 ADVLESCENTVLVM ut comicam personam ostenderet, artificiose imminuit 'adulescentulum', quo magis persona a sublimitate tragica discessisset.
- 7 7 1 CERVAM VIDERE FVGERE hic affectus a comoediis remouendus est. 2 CERVAM VIDERE FVGERE ET SECTARI CANES ambiguitas per accusatuum casum perseuerans usque ad ultimum de industria, ut etiam ipsa perplexitas odiosa sit.

1 imprudentiam *codd.*, *corr. Steph.* || 3 fecit *V* || 4 sit *R* | in *om. COV* || 5 TENVI *om. C* || 6 qui] quia *R* || 7 a *om. OV* || 10 transire posse *V (dett.)* || 11 nusquam et adulescentulum *Ter.* || 13 facta non sunt *schol. Ricc.*, facta sunt *RV*, sunt facta *CO* | nec *schol. Ricc.*, et *RCO*, in *V (dett.)* | tragoedia *V* | concitauimus *schol. Ricc.*, -tamus *codd.* || 14 et callide errori reprehendentis sed etiam imperite scribere ostendit (ostenderet scribere *C*) luscium lanuuinum (lanuuium *C*) *RC*, ne modo callide errorem reprehenderet sed etiam ut ostenderet imperite lanuuium luscium *O*, et callide hic non solum errori obuiat Lusci (e. l. o. *L*, errorem *D*) reprehendentis sed etiam imperite scripsisse ipsum luscium lanuuium ostendit (o. l. l. *dett.*) *V (dett.)*; *fort.* et callide <non modo> errori <repugnat> reprehendentis (*Schoell*) *vel* et c. <n. m.> errare <respondit> reprehendendo (*Goetz*) || 15 igitur *CO* || 17 ostenderet *V (dett.)*, ostendat et *RCO* || 19 hic — FVGERE *om. R* | hic *O (Steph.)*, hinc *rell.* || 20 SECTARI *om. R*

- 8 **8** ET EAM PLORARE ORARE VT SVBVENIAT SIBI haec
omnis *περίστασις* tragica est et ideo in comoedia uitiosa
ducitur.
- 9 **9** 1 CVM STETIT OLIM NOVA bene hoc: potuit enim
responderi 'cur igitur stetit et non exacta est a populo?' 5
2 CVM STETIT OLIM NOVA recte 'olim', quasi dicat:
cum adhuc Terentius non scriberet, penuria meliorum est
probata. deinde quod ait 'noua', hoc significat omnia
carmina ipsa nouitate commendari, etsi nullius momenti sint.
- 10 **10** ACTORIS OPERA <MAGIS> STETISSE una 'opera' et 10
suffragium scaenicorum comparat et laedit aduersarium.
- 11 **11** MINVS MVLTO AVDACTER noue dictum 'minus multo
audacter', ut cum dicamus nos 'minus audacter'.
- 12 **12** 1 QVI HOC DICAT AVT SIC COGITET omne quod in
mentem uenit aut cogitamus aut dicimus. Vergilius (*Aen.* 15
II 124—125) 'et mihi iam multi crudele caneabant arti-
ficis s. et t. u. u.' 2 Hic sensus est: nunc si quis est
qui hoc dicat aut censeat 'improbus est Terentius, qui
omnes prologos de maledictis <habet>', habeat is hoc res-
ponsum sibi 'aduersarium coegisse qui prouocauerit'. nam 20
quid faceret Terentius, cum de palma artis musicae cer-
tandum uideat esse sibi?
- 13 **13** LACCESSISSET PRIOR aut 'laccessisset' abundat aut
'prior'.
- 14 **14** 1 NVLLVM INVENIRE PROLOGVM 'prologum' modo 25
non hominem sed verba significat. 2 NOVVS hic, quod
supra praetermisit, ueteri supposuit nouum.

1 ET *om.* V || 2 omnino V | *περίστασις* *Steph.*: perfrasis
codd., peritasy *schol.* *Bemb.* | et *om.* R | uitiosa dicitur *schol.*
Bemb., uitiose inducitur V (*dett.*) || 4 hoc <positum est> *dett.* |
potui R, posuit CO || 5 respondit CO || 6 CVM — NOVA] olim R ||
7 est *om.* R || 8 <q>] omnia R || 9 nouitate ipsa V (*dett.*) | sunt
RCO || 12 <hoc>] nouum CO | minus m. au. ut C, multo aut
O, **** (*in mg.* delete erant littere) R || 13 dicimus V | nos
om. OV || 14 qvi] quia R || 15 mente RO || 15 <ut> uirg. V ||
16 et] ut CO || 17 Hic *om.* CO || 18 dicat hoc CO || 19 habet
add. e schol. *Bemb.* || 22 uideatur esse R, esse uideat C | ubi C,
om. O || 25 prologum *om.* R || 27 supposuit] opposuit *Westerh.*;
reddidit *schol.* *Bemb.*

- 15 **15** NISI HABERET CUI MALEDICERET mire 'haberet', quasi dubium non sit maledicendum esse Luscio.
- 16 **16** 1 IS SIBI RESPONSVM HOC HABEAT IN MEDIO huic rei per qualitatem respondet: aduersarium cogere, ut sic agat. 2 IN MEDIO OMNIBVS PALMAM ESSE POSITAM sensus hic est: inueniret, inquit, sed maluit, cum de palma certandum sit, aduersario respondere laedenti. uerum oratorie manifesta soluere non curauit, hoc est 'inueniret'; hoc enim subiciendum fuit. 3 OMNIBVS et nouis et ueteribus poetis. 4 PALMAM pro causa certaminis posuit, et ideo non esse mirandum, si pugnant, quibus causa certaminis praesto est.
- 17 **17** 1 QVI ARTEM TRACTANT Vergilius (*Aen. I 601—602*) 'nec quicquid ubique est gentis Dardaniae, m. q. s. p. o.' 2 *Et περιφραστικῶς ἀντὶ τοῦ* 'qui comoedias scribunt'. 15
- 18 **18** 1 ILLE AD FAMEM HVNC AB STVDIO hic maxime incipit soluere, quod sibi superius ipse proposuit. 2 ILLE AD FAMEM HVNC AB STVDIO nunc 'quid est' inquit 'poetam uituperare nisi ad famem reicere?'; nam poetae probi uendebant fabulas suas et harum pretiis alebantur. 20 3 [†]ILLE AD FAMEM HVNC AB STVDIO 'cur lacessitus respondes? 'certamen est' inquit. 4 AB STVDIO STVDVIT REI. uetuste, ut (*Eun. III 5, 8*) 'luserat ludum' et (*cf. Lucil. libr. inc. fr. 111 M.*) 'pugnam pugnavit'.

2 esse Luscio *schol. Ricc.*: esse Lusci' C, luscio R, esse V (*dett.*) *schol. Bamb.*, is scilicet luti^{us} lauius O || 3 is om. RCO | habet V || 4 respondit CO || 5 palmam omnibus CV (*dett.*), palmam O | ESSE POSITAM om. R || 6 hic om. O | inueniret V || 8 inueniret O, inuenire et *rell.* || 9 nobis R || 11 esse | est *Steph.* | pugnavit C || 13 tractant V | Vergilius om. RC || 14 ubique om. V | o. om. R || 15 Et om. CO | ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΩΣ et Δ Τ ΤΟΥ *cod. Cuiac.*, περιφραστικῶς . . αν . . τοῦ R, per περιφραστικῶς et ἀντὶ τοῦ V, ***** CO; peierasticos anti *schol. Bamb.* || 16 famam C; sic et 18 | a studio O, a. st. R | hic — STVDIO om. R || 17 solui C || 18 HVNC AB STVDIO om. V | nunc — STVDIO om. O || 19 probati *Hartman* || 20 eleuabantur R, eleuantur C || 21 ILLE — STVDIO | *schol. pertinet ad v. 19* | a. st. R | respondens RCO, -det V || 23 ut <et> V | iusserat RCO

- 20 **20** 1 BENEDICTIS SI CERTASSET AV. B. bene 'certasset', quia supra (v. 16) dixit 'in medio omnibus palmam esse positam', quasi dicat: quicquid in certamen uenerit, in eo uincendos aemulos esse. 2 SI CERTASSET ἀντι τοῦ 'prouocasset': ab eo quod praecedit id quod sequitur. Vergilius (*Aen. I 548—49*) 'nec te certasse priorem paeniteat'. 3 AVDISSET BENE bene audire est bene dici, laudari.
- 21 **21** 1 QVOD AB ILLO ALLATVM EST id est maledictum (*cf. v. 3*). 2 QVOD AB ILLO ALLATVM EST ID SIBI 10 RELLATVM PVTEP prouerbiale est: quod dedit, recipit. 3 *Et* geminavit L, ut (*Verg. Aen. I 30*) 'reliquias Danaum'.
- 22 **22** 1 DE ILLO IAM FINEM FACIAM ἀπὸ τῆς ἐπιεικείας τοῦ λέγοντος. 2 DICENDI MIHI PECCANDI CVM IPSE DE SE et 'mihi' et 'de se' proprie positum est, et praeterea 15 ἀμφιβολία.
- 23 **23** 1 PECCANDI maledicendi an <uere> peccandi? 2 CVM IPSE DE SE FINEM NON <F.> prius ego, inquit, de illo finem faciam quam ipse de se. 3 *Et* prius ego dicendi faciam quam ille peccandi finem. 4 NON FACIT 20 pro 'non faciat', ut (*Eun. II 1, 24*) 'mirum ni egomet turpiter hodie hic dabo'.
- 24 **24** 1 NVNC QVID VELIM ANIMVM ATTENDITE deest 'quae-

1 certasse O, cer. R | AV. B. bene] an hoc bene R, tam (tum O) hoc bene CO, tam bene hoc V | certasset <et> RCO || 3 certamine V || 4 [uincen]dus aemulu[s est] schol. Bemb. | certasset bis V | ἀντι τὸ .i. R, ἀντι τοῦ .i. V, **** CO | <p> prouocasset R || 5 ab eo] hic R || 9 quid V | ablatum COV | id — ALLATVM om. O || 10 ablatum CV | ID SIBI] et sibi R, sibi CO, sibi id esse V || 11 rellatum V², relatum rell. || 12 L om. RCO; <τὸ> L? | reliquias CV, reliquias rell. || 13 ἀπὸ τῆς ἐπιεικείας τοῦ λέγοντος^{oo} R, ἀπὸ τῆς ἐπιεικείας τοῦ αἰτούντος V, ***** CO; λέγοντος Steph., *cf. II 1, 40* || 14 IPSE DE SE] idem codd. || 15 et I.] è V || 16 ἀμφιβολία R, ἀμφιβολογία V, **** CO || 17 an] aut schol. Bemb. | uere add. W., *cf. I 1, 15; I 2, 24* || 18 inquit ego COV || 19 ipse — quam om. O | prius et (è C) dicendi ego CV || 20 non faciat pro non faciet R || 21 ne RV, om. C | egomet <me> CO, ego m^o V || 22 hinc V, om. RCO || 23 num R

ritis', ut sit: nunc quid uelim quaeritis? animum attendite. 2 NOVAM Latinam dicit.

25 25 EPIDICAZOMENON QVAM VOCANT COMOEDIAM manifeste hic errat Terentius; nam haec fabula quam transtulit Epidicazomene dicta est a puella, de qua iudicium est, cum sit <alia> fabula Epidicazomenos eiusdem Apollodori. debuit ergo dicere 'Epidicazomenen'.

26 26 1 LATINI PHORMIONEM NOM. $\phi\acute{o}\rho\mu\iota\omicron\nu\acute{o}\nu$ tegiculum dicunt Graeci, a quo insternitur pauimentum, — unde $\Phi\omicron\rho\mu\iota\omicron\nu\acute{o}\nu$ correpta prima syllaba apud Apollodorum est. non ergo a formula, ut quidam putant — et inde parasitus, ulissimae condicionis homo, nomen accepit.

27 27 QVIA PRIMAS PARTES QVI AGET 'primas' nunc maximas: ad actorem enim rettulit. Cicero (*divin. in Caec. 15, 48*) 'saepe illum, qui est secundarum aut tertiarum 15 partium'.

26 26 2 PHORMIONEM si a formula esset nomen comoediae, produceremus primam syllabam, si a phormione, corripere debemus.

28 28 1 PER QVEM RES GERETVR MAXIME quia 'primae 20 partes' etiam aliud significabant. non ergo nunc primum actum dicit, sed summas partes. 2 Et bene 'maxime', quia et per alios.

1 sit num *R*, om. *CO* | animaduertite *R* || 2 <apporto> nouam *V* | Latinam dicit om. *V* || 3 $\epsilon\pi\iota\delta\iota\kappa\alpha\zeta\omicron\upsilon\mu\epsilon\nu\omicron\nu$ *V*, ***** *CO* | comoediam uocant *V* || 4 <hic> transtulit *O* || 5 epidicazomenos *V* | dicta est] dicte *CO*¹, dicta *CO*², -am *R* || 6 alia fabula *schol. Bemb.*, fabula *V*, facile *CO*; in *R* scriptura *evanuit* || 7 epidicazomenon <graeci> *V* (*dett.*) || 8 for · *R* | nam *COV*, non *R* | $\phi\acute{o}\rho\mu\iota\omicron\nu\acute{o}\nu$ *Steph.*: formion *R*, ph- *V*, phormio *CO* || 9 a qua *R*; quo *Steph.* | consternitur *R*, sternitur *O* || 10 $\Phi\omicron\rho\mu\iota\omicron\nu\acute{o}\nu$ *W.*: formion *R*, phormio *COV* || 11 quidam putant <dictum est> *V* (*dett.*), ***** *R* | et inde *V* (*dett.*), inde *R*, unde *CO*; ergo inde *schol. Bemb.* || 12 homo om. *V* (*dett.*) || 13 partes primas *V* (*dett.*) | qui agit *O*, q · a · *R*, ait *C* | primas om. *C* || 17 a om. *R* || 18 produceremus *V*; protraheremus *schol. Bemb.* | *noli* phormio *coll. schol. 26, 1*, nam *cf. I 2, 72 et Theop. gl. s. v. formio* || 20 RES om. *O* | geretur *D*, geritur *rell.* || 21 significabant *R*; -cant *ed. pr.* | nunc post dicit *V* || 22 summas sed partes *C*, om. *O* | Et om. *CO* | maxime] alios *CO*

- 29 **29** VOLVNTAS VESTRA SI AD P. A. D. O. 'si voluntas accesserit' pro 'si faueritis' noue, *scilicet uoluntatem pro fauore ponit.*
- 30 **30** 1 ADESTE AEQVO ANIMO fauor in comoedia silentium spectatoris est. recte ergo addidit 'per silentium'. 5
2 AEQVO ANIMO nunc propositio est.
- 31 **31** NE SIMILI VTAMVR FORTVNA ATQVE VSI SVMVS ne populum laederet, fortunam maluit accusare.
- 32 **32** 1 CVM PER TVMVLTVM NOSTER apparet Hecyram ante Phormionem actam esse, cui contigit id quod queritur populum subaccusans. 2 NOSTER GREX MOTVS EST LOCO locus est distributio temporum, quae cuique in spectaculum uenturo attribuuntur ab aedilibus; unde 'loco motus' dicitur, qui suas horas non obtinuerit inter praecedentes et consecuturos. *ergo proprie.* 3 Sic et Cicero 15 (*in Catil. II 1, 1*) 'loco ille motus est, cum est ex urbe pulsus'.
- 33 **33** 1 QVEM ACTORIS VIRTVS ubique laudat actorem; est enim poetae utile. 2 QVEM ACTORIS VIRTVS qui exclusus totiens animos non abiecerit, sed perseuerauerit 20 agere. ideo 'uirtus' est. 3 RESTITUIT LOCVM bene repetiuit 'locum', ut ἀμφιβολίαν uitaret, ne 'quem' tumultum dicere uideretur.
- 34 **34** 1 BONITASQVE VESTRA ADIVTANS ATQVE AE. 'bonitas' in omnibus generaliter rebus, 'aequanimitas' in spec-

1 SI — uoluntas *om. O* | D. O. — accesserit *om. R* || 2 noue *ex none corr. R*, nonne *CO* | *scilicet Sabbad.*: sic *COV*, siccio *R*, sic cicero(?) *cod. Cuiac.*; sic 'uoluntate' pro fauore ponit <in Adelpis (III 4, 44)> *Schoell* || 3 ponit *RCO*, posuit *V (dett.)* || 5 addit *R* || 6 praepositio *V* | est *om. RO* || 7 NE] ut *CO* | simul *C* || 9 noster <g. hic> apparet *O* || 10 cui *om. CO* | <in> id *CO* | quod *OV*, quo *C*, de quo *R* || 11 EST *om. R* || 12 in *om. R* || 13 loco motus *schol. Bemb.*, locus motus *codd.* || 14 inter — Sic *om. O* || 15 secuturos *C*, assec- *V* | proprie <dixit> *schol. Bemb.* || 16 est *1. et ex om. O* || 17 depulsus *Cic.* || 20 animum *V* | obiecerit *R* || 21 est *om. R* || 22 locum *om. CO* | amphiboliam *RV*, -bologiam *O. ***** C* || 23 uidetur *C* || 24 ADIVTANS — AE. *om. O* | ac *V* || 25 rebus <est> *V (dett.)*

tando. 2 An 'bonitas' in spectandis his quae bona sunt, 'aequanimitas' in ignoscendis uitis atque delictis? 3 An ταντολογία est? 4 An 'bonitas' circa omnes, 'aequanimitas' circa Terentium? 5 BONITASQVE VESTRA ne totum actori attribuens nihil populo praeter culpam 5 reliquisse uideretur, honoris causa hoc addidit. 6 ADIVTANS sic maluerunt ueteres quam 'adiuuans' dicere. Ennius (ann. v. 386 M. = 335 V.²) 'o Tite, si quid ego te adiuto curamue leuasso'.

I.

1.

35 I 1 AMICVS SVMMVS MEVS ET POPVLARIS quod in omni- 10
bus fere comoediis, in quibus perplexa argumenta sunt, fieri solet, id in hac quoque Terentius seruat, ut προτατικὸν πρόσωπον, id est personam extra argumentum, inducat; cui dum ob hoc ipsum, quod ueluti aliena <a> tota fabula est, res gesta narratur, discat populus textum 15 et continentiam rerum sitque instructus ad cetera.
2 AMICVS SVMMVS MEVS in hac scaena, quae docendi atque

1 spectandis *R*, probandis *rell.* || 2 in cognoscendis *O*, ignoscendis *RC* || 3 an ταντολογία est *R*, et ταντολογία est *V*, ***** *CO* | omnes *D*, omnem *RCV*, (actorem in *mg.*) *O* || 4 -QVE VESTRA ne] aut *CO* || 5 nihil] in hoc *CO* || 6 <reli-gionis> reliquisse *CO* | ADIVTANS] qui secundum *V* (*dett.*) || 7 sic] . s . *CO*, *om.* *V* (*dett.*) | maluerunt (-rit *O*) ueteres quam adiuuant dicer (δ-q-a-*O*) *RCO*, ueteres adiuuant dicer maluerit quam adiuuant *V* (*dett.*) | Ennius — leuasso *R*, *om. rel.*; v. *Mus. Rhen. LII 80 et Vahlen ad Enni v.* || 10 meus summus *R*, summus *O* | ET POPVLARIS *om.* *R* || 12 fieri] teneri *schol. Bemb.* | προτατικον προσωπον *R*, προτατικὸν προσωπον *V*, prothaticon prosopori *CO* || 14 quod ueluti *schol. Bemb.*, uel quod uti *codd.* | a *add. e schol. Bemb.* || 15 fabula tota *V* | gesta res *COV* | textum et continentiam *Westerh.*: textum ex (et *O*) continentia *codd.*, continentiam *schol. Bemb.* || 16 institutus *schol. Bemb.* || 17 meus summus *R* | atque instruendi *post* spectatoris *CO*, *om. schol. Bemb.*